

Protokoll

Fra møte i faggruppen for plantehelse – Del 1(2)

Dato: 16.02.2015, 09:00-11:00

Sted: VKM, Oslo

Møteleder: Trond Rafoss

Møtet ble holdt i to deler. Del 1 (09:00-11:00) var et kort faggruppemøte som ble holdt på norsk. Del 2 (12:00-16:00) var et møte med EFSA om fremtidig samarbeid, og foregikk på engelsk. Dette er protokollen fra del 1. Protokollen fra del 2 er skrevet på engelsk i et eget dokument.

Deltakere – Del 1

Fra Faggruppe 9:

Guro Brodal, Åshild Ergon, Christer Magnusson, Trond Rafoss (faggruppeleder/Panel Chair), Arild Sletten, Leif Sundheim, May-Guri Sæthre, Anne-Marte Tronsmo, Halvor Solheim, Bjørn Økland

Fra Mattilsynet, Hovedkontoret, Seksjon planter:

Anne Bøen og Torgun Marit Johnsen

Fra sekretariatet til VKM:

Elin Thingnæs Lid (ref.)

1. Velkommen, fravær, habilitet og godtgjøring

Faggruppeleder ønsket velkommen til møtet. Ingen av faggruppemedlemmene erklærte mulige interessekonflikter i forhold til noen av sakene som skulle behandles på møtet.

2. Godkjenning av møte-innkallelse og dagsorden

Agendaen ble godkjent uten endringer. Det ble spilt inn to saker under 7. Eventuelt:

- En presentasjon av rapporten «Aksjon pærebrann 2014. Rapport om overvåking, kartlegging og bekjempelse av pærebrann i 2014. Et samarbeidsprosjekt mellom Mattilsynet og Bioforsk Plantehelse»
- Orientering og diskusjon om en Nordisk-Baltisk liste over vitenskapelige eksperter med kompetanse relevant for risikovurderinger av planteskadegjørere.

Utkast til protokoll fra sist møte i faggruppen 9. desember ble gjennomgått, og det var fortsatt muligheter for å komme med innspill før publisering. I sak 4 Emerging risks er følgende vedtak formulert: «Emerging risks og selvinitiering vil være en løpende prosess i faggruppen, og vil bli diskutert videre på neste møte i faggruppen. Sekretariatet vil prøve å få til et nytt møte med EFSA like over nyttår, blant annet for å diskutere muligheten for å teste ut EFSA's «Media Monitoring Tool». Det ble påpekt at dette med «løpende prosess» var noe vagt i forhold til hvordan det ble oppfattet på møtet 9. desember. Det var enighet om at arbeidet med emerging risks vil kunne ha mange tilnærminger, som opprettelse og vedlikehold av en alert-liste for Norge, sånn sett vil deler av arbeidet være fortløpende. Planlegging av faggruppens tilnærming til dette feltet viktig, og det vil kunne innebære et eller flere selvinitierte prosjekter.

Vedtak: Ordlyden i protokollen blir stående uendret. Emerging risks blir fulgt opp i del to av dagens møte (Session 2), og videre i neste faggruppemøte i mai/juni.

3. Nye bestillinger

Risikovurdering av hønsehirse (*Echinochloa crus-galli*)

I de siste årene har arten hønsehirse (*Echinochloa crus-galli*) blitt et problemugress i åpenåker i enkelte områder i Norge, særlig Vestfold og Østfold. Hønsehirse har egenskaper som gjør den vanskelig å bekjempe effektivt. VKM har derfor mottatt et bestillingsutkast der Mattilsynet ber om en vurdering av skade- og spredningspotensialet, og en vurdering av mulige tiltak for å hindre en eventuell videre spredning og etablering til andre deler av landet.

Mattilsynet orienterte om bakgrunnen for bestillingen. Mattilsynet trenger risikovurderingen for å kunne vurdere om Mattilsynet skal iverksette tiltak som reduserer skade som følge av økt forekomst, spredning og etablering av hønsehirse. Dersom VKMs evaluering av aktuelle tiltak indikerer at regulering av hønsehirse er et effektivt tiltak, vil Mattilsynet vurdere om det er hensiktsmessig å gå videre med et forskriftsarbeid. Mattilsynet antar at VKMs vurdering vil inneholde opplysninger om risikoreducerende tiltak som vil være interessante også for næringen og rådgivningstjenesten. Mattilsynet har data på funn av hønsehirse i norsk såvare. Tallene tyder på at norskprodusert såvare ikke er en viktig spredningsvei for ugresset.

Faggruppen mener at dette vil kunne bli et interessant oppdrag, også i forhold til VKMs utvidede mandat som blant annet vil omhandle miljørisikovurderinger av fremmede arter. Datagrunnlaget for en vurdering av hønsehirse er mye svakere sammenliknet med datagrunnlaget for faggruppens risikovurdering av ugresset floghavre (publisert 2008). Blant annet har Mattilsynet lite data på hønsehirse, i motsetning til for floghavre der Mattilsynet har floghavregisteret. Faggruppen mener derfor at en hønsehirsevurdering vil bli grovere og mer kortfattet enn floghavrevurderingen. Faggruppen mener videre at datainnhenting vil bli en del av arbeidet til en prosjektgruppe. I den sammenheng kan det bli aktuelt å invitere

ulike høringsekspertter, som botanikere med lokal kjennskap til utbredelse, og representanter for næringen, slik at disse kan presentere sine data på forekomst eller på tiltak som virker etc. Norsk landbruksrådgivning og fylkesmannen i fylkene sitter muligens inne med en del informasjon.

Det var enighet om at Mattilsynet i sin bestilling utelater forslag til risikovurderingsmaler som kan brukes i arbeidet. IPSM no. 21 er ikke dekkende for oppdraget. ISPM no. 11 er også på siden i og med at hønsehirse er delvis utbredt, den er ikke regulert og er ikke definert som en karanteneskadegjører. Faggruppen vil vurdere om deler av en eller flere standarder allikevel kan være hensiktsmessige å følge. Det ble også diskutert om det vil være mer korrekt å kalle arbeidet noe annet enn en «pest risk assessment» i og med at oppdraget ligger utenfor de etablerte internasjonale standardene for en «pest risk assessment». Det kom videre spørsmål om det kunne være aktuelt for Mattilsynet å se på saken i en videre forstand, ved å inkludere det beslektede ugresset buskehirse. Mattilsynet fikk også spørsmål om de har behov for en vurdering av sannsynligheten for nye introduksjoner fra andre land? I så fall må det presiseres i bestillingen.

Faggruppen kom frem til et forslag til sammensetningen av en prosjektgruppe som vil utarbeide et utkast til faggruppens vurdering.

Vedtak: Forslag til endringer i bestillingsteksten som kom frem på møtet blir oppsummert av faggruppens koordinator og sendt over til Mattilsynet. Faggruppens forslag til prosjektgruppe vil bli tatt videre til VKMs ledelse, som vil ta en beslutning ut fra blant annet budsjett hensyn.

Vurdering av risiko for spredning av planteskadegjørere fra mottaksvirksomheter

VKM har mottatt et første utkast til bestilling der Mattilsynet ber om en vurdering av risiko for spredning av planteskadegjørere fra virksomheter som mottar poteter og/eller uvaskede grønnsaker med rot, for sortering, pakking, vasking eller industriell bearbeiding. Både hos Mattilsynet og hos mottaksvirksomhetene er det stort behov for informasjon og økt kunnskap om hva som er tilstrekkelig behandling av flere av avfallsfraksjonene for å hindre spredning av planteskadegjørere fra anleggene.

På møtet kom det et spørsmål om Mattilsynet har informasjon om gradienter av skadegjørere som tyder på en spredning av disse fra mottaksvirksomhetene beskrevet over? Flere av faggrupped medlemmene mente at den type informasjon finnes, både for bakterier og nematoder. Mattilsynet bør kunne hente ut denne typen informasjon fra overvåkingsprogrammet sitt. Det vil også være interessant og nyttig å finne frem informasjon som sier noe om situasjonen for dette i andre land. Det må tas høyde for importvare i en slik vurdering, ikke bare mottaksvirksomhetenes håndtering av norskproduserte varer.

Faggruppen mener det er behov for noen presiseringer i bestillingen: Mattilsynet må presiseres hvilke typer mottaksvirksomheter oppdraget skal omfatte. Er sorteringsanlegg inkludert? Og hva med gårdsanlegg? Faggruppen ønsker også en avklaring vedrørende hvilke skadegjørere som er listet opp som bakgrunn for bestillingen.

I bestillingsutkastet beskriver Mattilsynet de ulike typene avfallsfraksjoner som muligens kan være en spredningskilde for planteskadegjørere. Mattilsynet nevner også hvordan de ulike avfallsfraksjonene blir behandlet hos mottaksvirksomhetene. En videre beskrivelse av de ulike behandlingene er ikke gitt. En nøye beskrivelse av fysiske og kjemiske forhold under de ulike behandlingene er imidlertid nødvendig for at VKM skal kunne vurdere spredningsfaren. En slik beskrivelse bør være på plass før VKM-ekspertene tar fatt på oppdraget. For noen av behandlingene kan det være krav i diverse regelverk som best beskriver forholdene under behandlingen. I de tilfellene ønsker VKM at Mattilsynet trekker ut og sammenstiller nødvendige opplysninger fra relevante regelverk. Når det gjelder kompostering så mener Mattilsynet at gjødselvareregelverket er gjeldende, og at det antakelig vil være greit å få tak i de nødvendige opplysningene fra bransjen som har laget standarder for håndtering. Når det gjelder sorteringsanlegg så er det mulig at det kan hentes opplysninger fra Nederland som skal ha gjort en del arbeid på det området. Det ble også foreslått å undersøke hva som finnes av diverse interesseforeninger innen bransjen, da det muligens kan være informasjon å hente derfra.

Vedtak: Mattilsynet og faggruppen tar sikte å komme frem til et ferdig bestillingsutkast som kan vedtas på neste faggruppemøte i mai/juni. VKMs sekretariat og Mattilsynet vil samarbeide om å hente inn informasjon om de ulike avfallsbehandlingene, og vil komme frem til en hensiktsmessig arbeidsfordeling seg i mellom. Innhenting av denne informasjonen kan anses som er forprosjekt.

4. Status for øvrige saker i faggruppen

Plantehelserisiko ved bruk av husdyrgjødsel fra slakterier

I desember mottok VKM en bestilling der Mattilsynet ber om en vurdering av risiko for introduksjon og spredning av planteskadegjørere ved bruk av husdyrgjødsel fra slakterier. Leif Sundheim orienterte om status i prosjektgruppens arbeid med å lage et utkast til faggruppens vurdering. Sundheim er faglig ansvarlig i arbeidet. Orienteringen ble supplert av prosjektleder, Elin Thingnæs Lid i sekretariatet. Øvrige medlemmer i prosjektgruppen er Åshild Ergon, May-Guri Sæthre, Christer Magnusson og Arils Sletten (alle medlemmer av faggruppen), og de eksterne ekspertene Jan Netland og Egil Prestløkken. Faggruppen ble orientert om arbeidsfordelingen og milepælene i arbeidet, og om disposisjonen for rapporten. Så langt går arbeidet som planlagt.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

5. Orientering fra Mattilsynet

Mattilsynet orienterte om sin omorganisering med virkning fra 2. februar 2015. På plantehelseområdet kom bestillingene til VKM tidligere fra to seksjoner under hovedkontoret: Seksjon planter, økologi og GM og Seksjon planter og vegetabilsk mat. Nå er disse to slått sammen til Seksjon planter, hovedkontoret.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

6. Saker til møte i hovedkomiteen

Faggruppeleder ga en kort orientering om dagsorden for neste møte i hovedkomiteen.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

7. Eventuelt

Aksjon pærebrann 2014

Faggruppedlem Arild Sletten ga en presentasjon av den ferske rapporten «Aksjon pærebrann 2014. Rapport om overvåking, kartlegging og bekjempelse av pærebrann i 2014. Et samarbeidsprosjekt mellom Mattilsynet og Bioforsk Plantehelse». Rapporten ble publisert i februar 2015. Hovedkonklusjonen i arbeidet er at man ved bruk av bekjempelsessone, vernesone og observasjonssone, og med forbud mot import av vertplanter, har klart å holde pærebrann under kontroll. Pærebrann har hittil ikke blitt påvist i noen frukthage. I diskusjonen som fulgte, ble det påpekt at risikoen for nye innførsler kan bli noe høyere dersom Mattilsynets foreslåtte lettelse i importrestriksjonene for eple- og pæretrær blir vedtatt av Landbruks- og Matdepartementet.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

Oversikt over eksperter innen plantehelse

I august deltok Mattilsynet på et Nordisk-Baltisk møte innen plantehelse. Der ble det vedtatt å lage en liste over eksperter med kompetanse som er nyttig for risikovurderinger av planteskadegjørere. Mattilsynet har bedt VKM om innspill til listen. VKM og faggruppen for plantehelse ser absolutt nytten og behovet for en slik liste. VKM mener imidlertid at den beste løsningen vil være å få flest mulig eksperter til å registrere seg i EFSA's ekspertdatabase slik at denne blir så dekkende som mulig, i stedet for at Norge sammen

med de andre Nordisk-Baltiske landene oppretter en ny og separat liste. EFSA har brukt og bruker store ressurser på å lage og vedlikeholde databasen, blant annet har de brukt mye tid på å få det juridiske på plass. VKM oppfordrer derfor alle i faggruppen til å registrere seg i EFSA's ekspertdatabasen. Fint om faggruppen og Mattilsynet også kan spre dette videre til andre vitenskapspersoner som har ekspertise innen plantehelse (eller innen andre av EFSA's og VKM's fagområder), med oppfordring om å registrere seg der. Som det ble sagt på møtet så har VKM som norsk kontaktpunkt mot EFSA også innsyn i denne listen, så den vil også være nyttig for oss. Alle de Nordisk-Baltiske landene har sine EFSA-kontaktpunkt med innsyn i denne ekspertdatabasen. VKM håper derfor at de Nordisk-Baltiske landene vil oppfordre sine eksperter til å registrere seg i denne databasen. På den måten vil vi alle få dekket behovet for en oversikt over Nordisk-Baltiske eksperter innen plantehelse.

Vedtak: Mattilsynet vil bringe VKM's innspill i saken videre til det Nordisk-Baltiske nettverket.

8. Nye møtedatoer

Sekretariatet har sendt ut alternative datoer for et faggruppemøte i mai/juni. Faggruppens medlemmer har svart delvis på disse. Dessverre er ingen av alternativene mulig for alle. Faggruppen var allikevel enige om å gå for ett av disse alternativene, heller enn å prøve å utsette møtet til siste uken i juni. Hovedsaken på møtet blir å behandle et første utkast fra prosjektgruppen på slakterigjødsel. Ellers blir det å komme frem til endelig bestilling på en vurdering av sannsynligheten for spredning av planteskadegjørere fra mottaksvirksomheter, statusorientering for en risikovurdering vedrørende hønsehirse, og å følge opp diskusjon om emerging risks og *Drosophila suzukii* fra faggruppemøtet 9. desember.

Vedtak: Alle blir inviterte på nytt til å krysse av for de alternative datoene via Doodle. Møtet vil bli lagt til den dagen de fleste kan.